

Audit tool

De *'ideale'* belevingstuin voor mensen met dementie

GEBORGENHEID

ZINTUIGEN

HERKENBAARHEID

GROEN

VEILIGHEID

GENIETEN

SOCIAAL

STIMULEREN

ORIENTEREN

Audit tool

De 'ideale' belevingstuin voor mensen met dementie

Voor mensen met dementie is een goed ingerichte tuin van groot belang. Beweging, daglicht en de frisse buitenlucht zijn erg belangrijk en bevorderen de conditie en gezondheid van een persoon. De tuin dient echter wel ingericht te zijn naar de behoeften en beperkingen van een persoon met dementie. Het feit dat de persoon dementerend is, maar vaak ook de leeftijd van 65 is gepasseerd heeft invloed op de inrichting van een belevingstuin. Voor optimaal gebruik en resultaat is het verstandig om extra goed na te denken over de inrichting van deze belevingstuinen. Deze audit tool helpt u de 'ideale' belevingstuin te realiseren.

Deze audit tool is opgesteld in opdracht van Nature Assisted Health Foundation en geeft richtlijnen weer voor de 'ideale' belevingstuin gericht op mensen met dementie. De audit tool is onder andere gebaseerd op literatuuronderzoek en ervaringen van gebruikers van reeds bestaande belevingstuinen voor mensen met dementie.

Met behulp van deze audit tool kunt u uw bestaande belevingstuin verbeteren, zodat deze nog beter voldoet aan de behoeften van mensen met dementie. De audit tool kan ook gebruikt worden bij het ontwerpen van een nieuw te realiseren belevingstuin. In het laatste geval negeert u onderstaand scoringsysteem en gebruikt u enkel de richtlijnen om uw ontwerp vorm te geven. Er moet wel rekening worden gehouden met het feit dat niet alle randvoorwaarden en/of richtlijnen gerealiseerd kunnen worden. Een zorginstelling is afhankelijk van bijvoorbeeld de omvang van de tuin of de architectuur van het gebouw.

Scoringsysteem

- 0 = niet aanwezig, nog toe te voegen
- 1 = beschadigd
- 2 = aanwezig, kan verbeteren
- 3 = aanwezig, in goede staat

Indien u score 0, 1 of 2 invult neemt u de richtlijn op in de "To do list" die zich achterin de audit tool bevindt. In deze lijst kunt u dan in één oogopslag zien wat nog verbeterd dient te worden in de belevingstuin of nog moet worden toegevoegd.

Veel succes bij het gebruik van deze audit tool!

Met vriendelijke groet "De redactie"

Manon van den Boer

Renée Vriens

Opgesteld in het kader van een afstudeeropdracht,

s'-Hertogenbosch, 26-6-2014

has
hogeschool

kennistransfer en
bedrijfsopleidingen

Provincie Noord-Brabant

Met dank aan,

Nature Assisted Health Foundation
Mijn Mooi Brabant
Docententeam HAS Hogeschool
Joppe van der Horst
Ilona de Kock
Jeroen Charpentier
Marleen van Tilburg
Fred Langstraat
Fiona de Vos

Zorgboerderij De Lindenhoeve
Zorgboerderij Bella Vita
Verpleeghuis De Notenhoff
Woonzorgcentrum Thebe Lucia
Zorgcentrum Mariënburcht
Woonzorgcentrum De Nieuwenhof
Woonpark Eckartdal
Woonzorgcentrum Keyserinnedael
Zorgcoöperatie Hoogeloon
Zorgcentrum Marishof
Verzorgingstehuis Sint Jozefoord
Woonzorgcentrum De Vloet
Verpleeghuis De Wellen
Centrum Wonen & Zorg Kroevenhoeve
Woonzorgcentrum Antonius Abt
Behandelcentrum De Hazelaar
Servicecentrum Het Laar
Woonzorgcentrum Reyshoeve
Verzorging- en verpleeghuis Sint Jan
Stichting Het Parkhuis
Verpleeghuis Het Zonnelied

Datum _____
Naam ontwerper/inspecteur _____
Belevingstuin van _____
Adres _____
Contactpersoon _____

Randvoorwaarden

Voordat u gaat kijken naar de inrichting van de belevingstuin, dient eerst te worden voldaan aan enkele randvoorwaarden binnen de zorginstelling. Deze zijn van belang om het gebruik van de belevingstuin te stimuleren. In de audit tool zijn na de randvoorwaarden, de praktische richtlijnen per tuinonderdeel opgenomen. Wanneer de belevingstuin niet aan een richtlijn voldoet kan deze worden opgenomen in de "To do List", deze bevindt zich achterin de audit tool.

SCORE

Medewerkers zijn in staat om de cliënt een fijne dagbeleving te bezorgen middels belevingsgerichte zorg, dit naast de dagelijkse zorgverlening.

SCORE

Er zijn voldoende gemotiveerde begeleiders aanwezig die de cliënten mee naar de belevingstuin kunnen nemen.

SCORE

Er zijn voldoende middelen, vrijwilligers en/of sponsoren aanwezig om de belevingstuin te realiseren.

SCORE

Er zijn voldoende middelen en/of vrijwilligers aanwezig om regelmatig onderhoud uit te voeren na realisering van de belevingstuin.

SCORE

De belevingstuin is bereikbaar via een toegang in de huiskamer.

SCORE

Cliënten hebben van binnen uit zicht op de belevingstuin, zodat men hier naartoe wordt getrokken en/of de belevingstuin van binnen uit ook kan beleven.

SCORE

Medewerkers hebben zicht op de tuin, eventueel via een camera, zodat de veiligheid van de cliënten wordt gegarandeerd.

Richtlijnen

Het ontwerp op hoofdlijnen

SCORE

Bij het ontwerpproces zijn verschillende partijen betrokken geweest en alle belangen zijn indien mogelijk meegenomen. (Medewerkers, vrijwilligers, cliënten, naasten, etc.)

SCORE

Er zijn verschillende plekken in de belevingstuin aanwezig met een typerende functie die inspelen op verschillende behoeften.

Locatie en toegankelijkheid

Technische richtlijnen

SCORE

Bij voorkeur beschikt de zorginstelling over een belevingsgerichte binnentuin en een omheinde tuin rondom het complex.

SCORE

De deur naar de belevingstuin is minimaal 110 centimeter breed, voor een goede doorgang met rolstoel of bed.

SCORE

De drempel bij de deur is vlak, glad en heeft geen donkere kleur.

Richtlijnen omtrent de vormgeving

SCORE

Indien een persoon met dementie zonder begeleiding de belevingstuin kan bereiken, dient er een looproute zonder obstakels aanwezig te zijn. Dit om valgevaar te voorkomen.

SCORE

De toegang tot de belevingstuin is niet op slot en indien mogelijk staat deze ook open.

SCORE

De deur klemt niet, is licht van gewicht en de handvaten staan in contrast met de rest van de deur.

SCORE

De toegang naar de belevingstuin is opvallend en vrij van obstakels.

SCORE

Ongewenste elementen uit de omgeving of in de belevingstuin zijn gecamoufleerd met beplanting. (Denk hierbij aan deuren, poorten, etc.)

Padenstructuur

Technische richtlijnen

SCORE

De wandeling in de belevingstuin bevat meerdere varianten; een korte en een lange route.

SCORE

Er is geen zwarte of glimmende bestratings aanwezig. Denk hierbij ook aan elementen als putjes in de bestrating.

SCORE

De hoofdpaden zijn minimaal 180 centimeter breed en de secundaire paden minimaal 150 centimeter. Zo kunnen rolstoelgebruikers elkaar eenvoudig passeren.

SCORE

Wanneer drempels onvermeidelijk zijn dienen zij maximaal 10 millimeter hoog te zijn.

SCORE

De hellingshoek van de bestrating is maximaal 1:17.

Richtlijnen omtrent de vormgeving

SCORE

In de belevingstuin is een padenstructuur aanwezig waarbij zichtlijnen en oriëntatiepunten worden gecreëerd. Dit kan aan de hand van een natuurlijke of rechte variant.

SCORE

Er zijn t-kruisingen aanwezig, zodat een persoon met dementie wordt uitgedaagd tot het maken van keuzes.

SCORE

Er zijn geen doodlopende paden aanwezig. Indien noodzakelijk dan dienen deze te worden gecamoufleerd zodat gebruik door de cliënt wordt vermeden.

SCORE

De paden leiden de mensen langs interessante plekken en naar bestemmingsplekken.

SCORE

De paden zijn van goede kwaliteit. Zij hebben geen oneffenheden en zijn onkruidvrij.

SCORE

De paden staan in contrast met de beplanting en/of omgeving.

SCORE

Er is gebruik gemaakt van eenduidig bestratingsmateriaal zonder teveel patronen. Patronen kunnen ook ontstaan door teveel voegen of knipwerk in de bestrating.

Zitmogelijkheden

Technische richtlijnen

SCORE

Bij de toegang vanuit de huiskamer is een groot terras aanwezig. Indien deze toegang niet aanwezig is, dient het terras bij de toegang tot de tuin aanwezig te zijn.

SCORE

Er is een overdekt terras aanwezig. Dit maakt het mogelijk om bij minder weer toch naar buiten te kunnen.

SCORE

Er zijn intieme terrassen aanwezig die kunnen dienen als terug trek plek en gezamenlijke terrassen waar men kan zitten in groepsverband.

SCORE

Bij de grootte van het terras is rekening gehouden met rolstoelgebruikers en bedlegerige personen.

SCORE

Er is lege ruimte voorzien van 150 x 150 centimeter naast een aanwezige zitplek. Hier kan een persoon in een rolstoel naast de aanwezige zitplek plaatsnemen.

SCORE

De zitplekken liggen beschut en zijn niet met de achterkant naar prikkelbronnen gekeerd.

SCORE

In de belevingstuin zijn verschillende beschutte zitplekken aanwezig.

SCORE

Er zijn bij voorkeur schaduwrijke zitplekken aanwezig, maar ook zitplekken in het zonnetje. Houd rekening met de veiligheid bij het creëren van schaduwrijke plekken.

SCORE

Er zijn frequent, bij voorkeur om de dertig meter, zitplekken aanwezig die zich direct grenzend aan het pad bevinden. Dit biedt mogelijkheid om te rusten.

SCORE

De zitplekken bieden uitzicht op verschillende aantrekkelijke zichten. Denk hierbij aan dierenverblijven, bloemrijke borders of elementen die in contrast staan met de omgeving.

Richtlijnen omtrent de vormgeving

SCORE

Het meubilair is comfortabel, het bevat arm- en rugleuningen en eventueel kussens.

SCORE

Er is gebruik gemaakt van stevig en lichtgewicht meubilair dat stabiel staat.

SCORE

Het meubilair is incontinentie proof en makkelijk schoon te houden; bij voorkeur geen hout.

SCORE

Het meubilair is herkenbaar en opvallend geplaatst. Dit nodigt eerder uit tot gebruik.

SCORE

Scherpe tafelhoeken zijn voorzien van hoekbeschermers.

SCORE

Bij de terrassen is elektriciteit aanwezig.

SCORE

Het meubilair dient zelfstandig te kunnen worden verplaatst. Voor mantelzorgers is het prettig om tegenover elkaar te zitten zodat lichaamstaal gelezen kan worden,

Beplanting

Technische richtlijnen

SCORE

Binnen de beplantingsborder is afwisseling tussen hoge en lage beplanting. Gebruik lage beplanting waar overzicht gewenst is en hoge beplanting waar beschutting is gewenst.

SCORE

Personen met dementie kunnen de gehele tuin overzien. Zo kunnen zij zich makkelijker oriënteren en raken zij minder snel verdwaald.

SCORE

De aarde is volledig bedekt met beplanting, dit versterkt het contrast met het pad en het vergt minder onderhoud. Ook zal de cliënt minder snel door de border lopen.

SCORE

Er bevinden zich borders grenzend aan de paden. Zo kan de beplanting de cliënt beter sturen en raakt deze minder snel van het pad af.

SCORE

Wanneer men een open tuin heeft en deze is afgesloten met een omheining, dienen hier borders en hagen aan te grenzen. Men gaat zo minder snel bij de omheining staan.

Richtlijnen omtrent de vormgeving

SCORE

De beplanting dient te passen bij de gewenste sfeer van de desbetreffende plek in de tuin. (Rust of rumoer? De geur en kleur van de beplanting speelt hier op in.)

SCORE

Pas de beplanting aan op de gewenste tuinstijl van de belevingstuin. Denk bij de Engelse landschapstijl aan: bloemrijke borders en solitaire bomen. Klassieke tuinstijl: buxushagen, fruitbomen en ouderwetse beplanting zoals pioenrozen.

SCORE

De beplanting houdt rekening met de veiligheid van de cliënt. Geen giftige planten, planten met stekels, doornen of snijdende bladranden.

SCORE

De borders bevatten soorten aan beplanting die afwisselend zijn in bloeitijd. Aan de hand van de beplanting dienen de seizoenen zichtbaar te zijn.

SCORE

Aan de hand van de beplanting kunnen verschillende activiteiten worden uitgevoerd. Denk hierbij aan bloemschikken, tuinieren of koken.

SCORE

De beplanting in de borders zijn herkenbaar voor de cliënt. De soorten komen voort uit de tuinen die men vroeger had.

SCORE

De beplanting dient vogels en insecten uit te lokken. Hierdoor kunnen gesprekken ontstaan.

SCORE

Er is bij voorkeur gebruik gemaakt van grote bloemen, deze vallen beter op en zijn ook eerder zichtbaar vanuit binnen.

SCORE

Er is gebruik gemaakt van herkenbaar fruit, groenten en kruiden die men kan proeven.

SCORE

Er staat beplanting in de tuin die personen met dementie kunnen voelen.

SCORE

Er is gebruik gemaakt van beplanting die geluid produceert door het waaien van de wind.

SCORE

Er staan volwassen bomen in de tuin, welke het gevoel van geborgenheid versterken.

SCORE

Er is gekozen voor sterke kwalitatief goede beplanting in plaats van bijzondere soorten.

SCORE

Er is gebruik gemaakt van transparante beplanting, zodat er geen massieve schaduwen ontstaan.

Utilitaire voorzieningen

Technische richtlijnen

SCORE

Mits de belevingstuin geen binnentuin is dient deze te zijn omheind.

SCORE

De omheining is 1,20 tot 1,50 meter hoog.

Richtlijnen omtrent de vormgeving

SCORE

De omheining is transparant op plekken waar positieve prikkelingen uit de omgeving zijn waar te nemen en massief op plekken waar negatieve prikkels aanwezig zijn.

SCORE

Er is, indien de belevingstuin geen binnentuin is, een poort aanwezig voor mogelijk onderhoudspersoneel. Deze kan tevens fungeren als nooduitgang.

SCORE

Poorten die toegang bieden naar de omgeving zijn gecamoufleerd of de aandacht wordt hier van afgeleid.

SCORE

's Nachts mogen er door de toevoeging van verlichting geen donkere plekken ontstaan. Deze worden als onveilig ervaren.

Bijzondere aankledingselementen

Technische richtlijnen

SCORE

Er zijn niet te veel prikkels bij elkaar aanwezig in het zelfde zichtsveld.

SCORE

Alle aankledingselementen kan men eenvoudig en veilig bereiken. Er dient de mogelijkheid te zijn om naar deze elementen te reiken zonder te vallen.

SCORE

Aan het einde van alle zichtlijnen staan contrasterende elementen geplaatst.

SCORE

De bijzondere aankledingselementen passen bij de gewenste sfeer in de tuin, maar ook specifiek bij de plek in de tuin met een eigen functie.

SCORE

Enkele elementen zijn ook van binnenuit zichtbaar, zodat men naar de tuin toetrokken wordt.

SCORE

Elementen zijn verhoogd om valgevaar te voorkomen. Denk aan verhoogde plantenbakken en dierenverblijven.

SCORE

In de tuin staan elementen die bijdragen aan de oriëntatie van een persoon met dementie. Denk aan tuingereedschap en plantenbordjes bij een moestuin.

Richtlijnen omtrent de vormgeving

SCORE

De tuin bevat geen elementen die niet herkenbaar zijn binnen een tuin of normaal gesproken binnen geplaatst worden.

SCORE

De slagschaduw van elementen valt weg in de borders.

SCORE

Dieren worden erg aantrekkelijk gevonden, daarom bevinden er zich levende dieren, dierenbeelden of posters met dieren in de belevingstuin.

SCORE

Er zijn opvallende herkenbare elementen te vinden in de belevingstuin die inspelen op gedeelde ervaring uit de jeugd van de personen met dementie.

SCORE

Er staan elementen in de tuin die bijdragen aan de seizoensbeleving. Denk aan dieren, pompoenen in de herfst en bloemstukken met seizoensgebonden beplanting.

SCORE

Er zijn leuning(en) aanwezig in de tuin, zodat de cliënt ondersteuning kan gebruiken wanneer gewenst. Deze kunnen tevens voorkomen dat men voorover de border in valt.

SCORE

Er zijn elementen aanwezig waarbij beweging wordt uitgelokt. Onder begeleiding kan dit aan de hand van bewegingselementen en zelfstandig kan dit door andere activiteiten als bloemen plukken of wandelen door de tuin.

Concept

To do list

Noteer hieronder wat er nog kan worden verbeterd in de tuin.

Concept